

Vladimir BLASKOVIĆ

Marginalije o koprivničkoj izdavačkoj djelatnosti

Okretali kako god mu drago i ma koliko listali pozamašnu i poznatu nam knjigu povijesti i historiografske dokumentarnosti stoljetne metropole srednjo-hrvatske Podravine, na svakoj njenoj stranici uvijek pronalazimo ponešto novo. Možda samo privid nečega novog, a opet zapravo dobro nam poznato staro. Ali to staro uvijek je i manovo u novom vidu, u drukčijem svjetlu i bar malčice izmijenjenom ruhu svoje imanentnosti. To i jest ono što izazovno draška radoznalost i potiče na ponovno raspletanje i oživljavanje onoga što je nekoć bilo i što se u istom obliku, na podjednak način, s istim sadržajem nikad i nigdje više ne ponavlja.

Znamo i ne zaboravimo da ponavljanje istoga — nije isto. To je samo privid istoga. Svugdje i svagda: *savršene identičnosti nema nigdje*. Ni u prirodi, ni u ljudskom društvu. Sve je savršeno usklađeno s nepisanim postulatima vječite i svudašnje dijalektike prirode i društva. Nije li filozof Heraklit iz Efeza već prije dvadeset pet stoljeća ingeniozno formulirao klasičnu maksimu: *Panta rei!* Prastara dijalektička spoznaja i velika istina: sve teče, ništa ne miruje, sve se mijenja, pa i mi sami u sebi i vremenu u kome živimo. Da, upravo tako kao što je tu istu misao i veliku istinu ponovio prije tri i po stoljeća (točnije: 1658) pisac i pjesnik Jo-

hannis Owen u znamenitim svojim »*Monosticha ethica et politica*« ustvrdivši duhovito: »*Omnia mutantur, nos et mutamur in illis*« (Sve se mijenja, i mi se u tome mijenjamo).

Kao što nam se dobro poznati pejzaž u svako doba dana i godine ukazuje u drukčijem vidu i drugačijoj slici, tako se i projekcije naših misli i spoznaja o čovjeku i njegovoj sprezi s prirodom i društvom povazdan odrazuju na drukčiji način. Zbog toga je i moguće o istoj društvenoj (i prirodnoj) pojavi, o istoj društvenoj (i prirodnoj) značajnosti govoriti i pisati više puta, čak mnogo puta, a da to isto ipak ne bude isto. Premda se čini to samo kao igra riječi, ipak to nije nikakva verbalistička ekvilibristika, nego je to odraz one prastare Heraklitove dijalektičke spoznaje da sve teče, da se sve mijenja, tako da ponavljanje prividno istoga na kraju ipak nije isto.

Kao što umjetnik-stvaralac istu misao ili temu (npr. muzičku) varira i adekvatno svojoj doživljajnosti stvaralački obrađuje na više načina, a da u svakoj varijaciji bude ponešto novo, tako neka bude i meni dopušteno da u ovome mom prvom prilogu prvom broju »Podravskog zbornika« unekoliko izmijenjeno i najsazetije ponovim neke misli ranije već izrečene i napisane na drugim mjestima. Dakle, neka to bude svojevrsna historiografska varijacija o koprivničkoj izdavačkoj djelatnosti. Ovim esejističkim prikazom i prilogom pisac želi upoznati čitaoca s povijesnom istinom i s nekim dosad manje-više nepoznatim (barem dosad nigdje objavljenim) relevantnim faktorima onog razmjerno kratkog, ali bez sumnje veoma značajnog vremenskog razdoblja, koji je uvelike pridonio, da stari podravski grad Koprivnica zauzima časno mjesto u općoj kulturnoj i, napose, ovostoljetnoj političkoj povijesti Hrvatske.

Nedostaju vjerodostojna vrela i podaci da je u Koprivnici postojala tiskara prije god. 1885. Te godine, pouzdano se znade, *prvu koprivničku tiskaru i knjigovežnicu osniva svestrani grafički majstor Tito Kostinčer* (1856—1930). Nje-

mu se potkraj stoljeća (god. 1897) javila poslovno konkurentna tiskara Milana Neugebauera, a u to vrijeme, od god. 1900. do 1902., kratka je vijeka u Koprivnici i treća tiskara — Ivana Kuzmića. (O tome vidj i usporedi monografiju: Dragutin Feletar »Podravina«, str. 199; Koprivnica 1973.) Malena Kostinčeroва tiskara djelovala je do potkraj trećeg decenija ovog stoljeća, kad ju je kupio domaći sin Viktor Senjan. Uoči početka prvog svjetskog rata Koprivnicu napušta Milan Neugebauer, a njegovu tiskaru, knjigovežnicu i knjižaru preuzima u potpuno vlasništvo dotadašnji Neugebauerov poslovni drug i ortak, vješt grafički i snalžljivi knjižarski stručnjak, češki doseljenik u Koprivnicu i doskora dobro poznato ime u povijesti hrvatskoga tiskarstva *Vinka Vošički*.

U dobro organiziranoj, zatim ubrzo proširenoj i moderniziranoj tiskari Vinka Vošičkoga radili su i solidno izučili grafičku struku (slagarsku i strojarsku) Koprivničani braća Valko i Đuro Loborec. S njim je u istoj tiskari radio i grafičar Ivan Rast. Godine 1927. *Rast i braća Loborec* osnovali su (u suvlasništvu) vlastitu tiskaru i knjigovežnicu, no doskora se poslovna zajednica raskinula, Rast je napustio Koprivnicu, pa je god. 1930. postojala već samo *tiskara braće Loborec*. Tako je Koprivnica do početka drugoga svjetskog rata opet imala tri tiskare: Vinka Vošičkoga, braće Valka i Đure Loborec te Viktora Senjana. Ili, mutatis mutandis, od god. 1885. do 1941. u Koprivnici su postojale (i vremenski se smjenjivale) slijedeće tiskare: prva i najstarija bila je Tita Kositnčera, zatim su slijedile Milana Neugebauera, Ivana Kuzmića, Vinka Vošičkoga, Ivana Rasta i braće Valka i Đure Loborec te Viktora Senjana.

Ne želeći obscijeniti ni jednu od ovih grafičkih radionica, ipak valja napomenuti da su to pretežno bile male tiskare. Opremljene veoma skromnom grafičkom opremom i zastarjelim tiskarskim priborom, one su bile podesne tek za najjednostavniju ručnu grafičku proizvodnju adekvatnu potrebama izrazito poljoprivredne okoline (sa zaostalom naturalnom proizvodnjom) i maloga obrtničko-trgovačkoga sajmišnoga grada (s malim tjednim i većim mjesečnim

sajmovima), kakva je Koprivnica bila krajem prošlog i početkom ovog stoljeća. Tek u međuratnom razdoblju, napose s pojavom poslovnoga instinkta Vinka Vošičkoga, koji je imao smisla i razumijevanja za organizaciju i posuvremenjivanje grafičke tehnike, koprivničko je tiskarstvo veoma uznapredovalo, a s tim u vezi razvila se također izdavačka djelatnost, koja je po svome značaju i značenju prešla granice Koprivnice i Podravine.

Svoju izdavačku poduzetnost dokazao je Vošički već prije prvog svjetskog rata. Osim manje značajnih lokalnih tjednika, što ih je tiskao prema željama i narudžbama mjesnih stranačkih (i strančarskih) glavešina, Vošički je god. 1911. izdavao obiteljski časopis »Zora«, koji je uređivala književnica i pjesnikinja Marija Kumičić (1863—1945), supruga slavnoga hrvatskog književnika Eugena Kumičića. Sarajevski atentat i prvi svjetski rat stavili su točku na mnoge izdavačke i poslovne osnove Vinka Vošičkoga. Nisu ga mimoišle ni vojnička uniforma ni »blagodati« četverogodišnjeg ratovanja. Kao prvi napredni Čeh radosno je dočekao raspad habsburškog carskog i kraljevskog multinacionalnog konglomerata i u jesen 1918. vratio se vedro u onu Koprivnicu, koja ga je već god. 1910. primila bratski i svesrdno.

O tome i takvome koprivničkom tiskaru i, napose, izdavaču pisao sam prije tri desetljeća u »Zborniku Muzeja grada Koprivnice« (god. I, sv. 2, str. 21—23; Koprivnica 1946). Tadašnje riječi sada rado ponavljam i upotpunjujem historijskim podacima i činjenicama, koje ne bi smjele ostati zaboravljene i nepoznate.

Koprivnica, veliko i tipično panonsko naselje s nekad prevladavajućim seljačkim stanovništvom i posvema već izbljedjelom (i nestalom) fasadom srednjovjekovnih municipalnih privilegija kraljevskoga i slobodnoga grada, taj istaknuti bastion u lančanom nizu protuosmanlijskog »predziđa kršćanstva« s požutjelim pergamentima i stiliziranom svojom heraldičkom ornamentici

kom, stari taj grad s bogatim smočnicama, sitim trbusima, povremenim abderićanskim zastranjivanjima i urođenim mentalitetom vazda nemirnog oporbenjaštva, ta i takva Koprivnica dobroćudno je digla rasklimanu staru mitničku brklju i pružila obilnu pregršt čistog slavenskog, plemenitog ljudskog i posebno još srdačnog hrvatskog gostoprimstva radoznom mladom lutalici i ambicioznom knjižarskom majstoru Vinku Vošickom. Nemirna njegova ćud odvela ga je s rodnoga mu porječja opjevane češke Vltave (rođen u Ledecu na Sazavi, 1885) i napokon ga usidrila na plodnoj naplavini hirovite i brze Drave. Bilo je to neposredno nakon politički uzbudljive aneksije Bosne i Hercegovine i uoči oslobodilačkih balkanskih ratova, u lipnju 1910. Otada sve do svoje smrti (1957) Vinko Vošicki orao je svoju životnu brazdu unutar bedema i uokrug šančeva srednjopodravske metropole i svog novog domicila. Tu brazdu zaorao je ćvrsto i duboko.

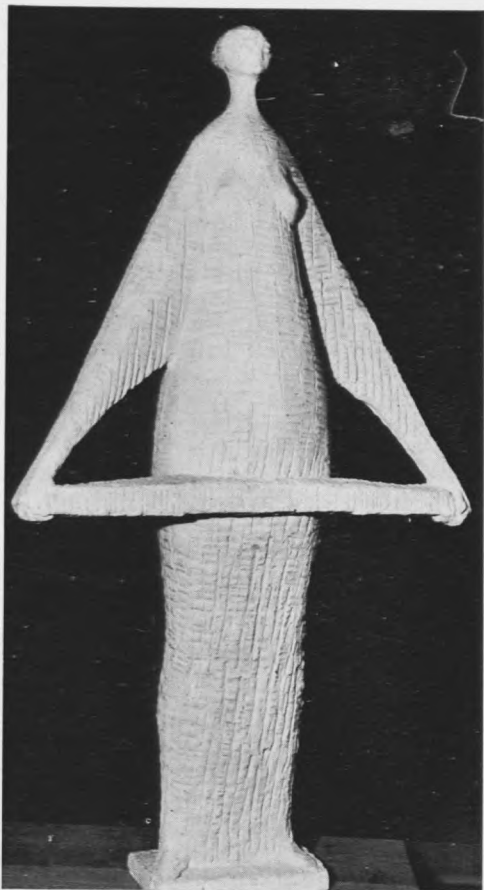
Novi koprivnički zavičajnik Vošicki bio je aktivan sudionik i cijenjeni suradnik u kulturnom životu Koprivnice. Posebno se istakao nastojanjima oko realizacije ideje dr Leandera Brozovića da se u Koprivnici osnuje gradski i zavičajni muzej. No iznad i prije svega on je izdavač-nakladnik, knjižar i tiskar. Čovjek realan, ali s razvijenim osjećajem za nešto ljepše i plemenitije nego li je hladna merkantilna računica.

Tiskara V. Vošickog umnožila je i iz svojih grafičkih strojeva dala u svijet milijune svezaka najraznovrsnijeg štiva: od popularnih kalendara i sujevjer-
nih »egipatskih sanjarica« preko dječjih priča, sladunjave zbirke »Tako vam je bilo nekoć«, izmišljenih senzacionalističkih putopisa Karla Maya i sentimentalnih pisanja za razočarane usidjelice do ozbiljnih i vrijednih književnih pokušaja, ostvarenja i ambicioznih nastojanja autora priznatih i nepriznatih. Tu se u neobičnom spletu nalaze i zavrzlamski isprepleću stotine djela svih mogućih književnih vrsta, smjero-
va i kalibara, od zaista bezvrijednog i najčistijeg šunda do vrlo dobrih i najodličnijih ostvarenja. Zastupani su tu autori domaći i strani. U Vošickijevoj »Svjetskoj biblioteci« nalazimo veoma

značajna imena svjetske i domaće književnosti; tu su Tolstoj, Goethe, Sienkiewicz, Hugo, Zola, Maupassant, Schopenhauer, Barrès, Scott, Wilde, Schnitzler, Arcybašev, Jirásek, da spomenemo samo neke, a od naših — eto Kranjčevića. Nekoliko časopisa — Književna republika, Domaće ognjište, Zagrebački ilustrirani list, Vinogradar i voćar — upotpunjuju tu izdavačku poduzetnost i aktivnost. Međutim, malograđanska zavist i provincijska magla ubrzo su pripomogle da su se lijepo izdavačke perspektive zamutile i doskora nestale u zagušljivoj prapornoj prašini. Izdavački rad Vošickoga bio je obilježen željom i nastojanjem da najširem krugu čitalaca dade zanimljivo i valjano poučno i zabavno štivo. U tom nastojanju očitivali su se i njegovi progresivni socijalistički stavovi što ih je upio još kao mlad čovjek u svom češkom zavičaju. Nije bila njegova krivica što mu nastojanja i osnove nisu uvijek uspijevale. Osnove su se često spoticale o nerazumijevanje i o nezdrave političke prilike i neprilike, ponekad su to upropastili nesposobni urednici, onda su se tu znale ispriječiti neočekivane zapreke jalovog malograđanskog sitničarenja i ponajčešće je sve to svršavalo tako da je konačni režijski ceh u obliku teških i mučnih mjeničnih obveza pao na leđa izdavača. Zato se Vošicki vazda i gušio u lihvarskom zagrljaju bankovnih hobotnica.

Ipak, sve to nije onaj Vošicki koga bi trebalo posebno spominjati, a pomalo i isticati u ovome zborniku. Napokon, toga i tome vrlo sličnoga lako je naći i drugdje. Ali: *samo je jedan Vinko Vošicki, izdavač i tiskar iz Koprivnice, koji je u zloglasne dane Obznane otvorio svoju tiskaru Miroslavu Krleži i Augustu Cesarcu. Vošicki je prvi tiskar Krležine »Književne republike«, u njegovoj tiskari slažu se i u njegovoj nakladi izlaze i Krležin »Vučjak« i »Novele« i Cesarčeva »Careva kraljevina« i »Zlatni mladić«. I, neka se ne zaboravi i ne o-malovaži, sve to u vrijeme opće društvene regresivnosti i veoma mučnog tlaka političkog barometra tamo otprije pola stoljeća.*

Usprkos nedostacima i tehnički slaboj opremljenosti koprivničke tiskare ta či-

(Josip Fluksi: Puljkanje žita. Snimio V. Kostjuk)

njenica upravo strši uvis poput granitnog monolita iznad zamagljenih horizonata opće naše, i hrvatske i jugoslavenske, uske i sitničave malograđanštine, i to je ono što iznad tih zamućenih magluština sjaji i ljeska se u odrazu crvene svjetlosti vedrije budućnosti.

Prkoseći bezbrojnim neprilikama i vješto preskačući mnoge zapreke Vinko Vošicki odlučno je zakoračio izvan stješnjena kruga svoje uže i šire okoline, možda se i nesvjesno narugao solipsističkim meditacijama raznobojnih sebeljubaca u mekanom fotelju bidermajerskog preživališta i svome je novome zavičajnom gradu, staroj podravskoj metropoli Koprivnici, pribavio tu čast da su na koprivničkome tlu mogli tiskati i objavljivati svoja djela najprogressivniji suvremeni hrvatski književnici, nedvosmisleno jasno marksističko-lenjinistički orijentirani giganti hrvatske književnosti dvadesetoga stoljeća, Mirolsav Krleža i August Cesarec, a sve to u vrijeme i dane, kad su se zagrebački i ostali nakladnici i izdavači u Hrvatskoj i Jugoslaviji kao po nečijoj nevidljivoj i vješto režiranoj komandi od njih okretali.

Ta činjenica nije ostala bez neposrednih političkih posljedica. Ona je snažno utjecala na podravske mozgove, napose na omladinu, te nije čudno ni neobično da je koprivnička gimnazijska omladina, neoficijelno školovana, i upravo ponijeta Krležinom i Cesarčevom literaturom, malo vremena zatim derala u školskim učionicama slike šestojanuarskog diktatora Aleksandra Karađorđevića, a u dane epohalne borbe dobra i zla, u drugom svjetskom ratu, u našoj revolucionarnoj narodnooslobodilačkoj borbi, da su Koprivnica i srednjohrvatska Podravina dale sjajnu plejadu odlučnih boraca i časnih žrtava za pobjedu istinskoga demokratizma i naprednih načela novoga samoupravnog socijalističkog svijeta.

Olovo i valjci Vošickijeve tiskare u Koprivnici zaista nisu uzalud umnažali književna djela Cesarca i Krleže!

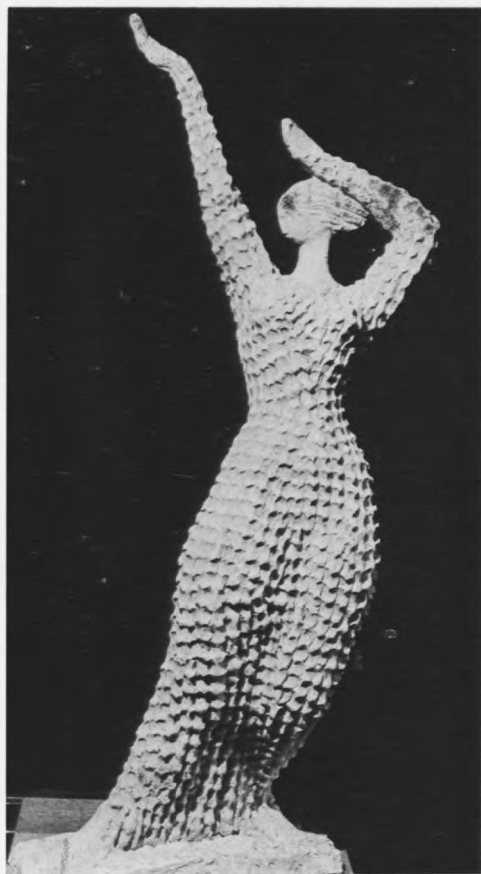
Uski društveni okvir malograđanske sredine i čemerna politička stvarnost otprije pola stoljeća daju tome kulturnome djelu koprivničke izdavačke djelatnosti osobitu oznaku i snažni najsu-

vremeniji politički pečat. I bilo to kome pravo ili krivo, upravo zbog toga ući će — i već su ušli — i Koprivnica i njezin izdavač i tiskar Vinko Vošicki u anale jugoslovenske bibliografije i u povijest hrvatske kulture.

Poodavno je već znano da je život ljudski najbolji režiser međuljudskih odnosa i društvenih zbivanja, kretanja i pojava. U toj i takvoj »tajni« moguće je naći odgovor i pitanju: kako su zapravo dva istaknuta marksistička barda hrvatske književnosti dospjela baš u Koprivnicu.

Odgovor na to pitanje za Cesarca lako je naći i on je veoma jednostavan i razumljiv: njegov stariji brat Rudolf, odličan matematičar, deskriptivničar i — kasnije — redoviti profesor zagrebačkog Sveučilišta, bio je profesor u koprivničkoj gimnaziji od 1920. do 1928. godine. Poznato je (premda se o tome, na žalost, pisalo malo ili gotovo ništa), da su se braća Cesarec voljela i poštovala, da je August vrlo često boravio u Koprivnici kod Rudolfa (koji je zbog permanentne nestašice stanova, stjecajem prilika, stanovao u prostranom i stambeno nedovoljno iskorištenom župnom dvoru) i da je materijalno relativno dobro situirani brat profesor neštedimice pomagao proletersku sirotinju brata književnika. Boravak Augusta Cesarca u Koprivnici nije ostao nezapažen. Stariji se Koprivničani vjerojatno još prisjećaju da je književnik Cesarec rado zalazio u solidno opremljenu knjižaru Vinka Vošickoga, da je tu vazda ponešto kopkao po knjigama i, prirodno, vrlo se dobro upoznao s Vošickim. Njihovi su dijalozi najbolje bili poznati njima samima, a s njima su kasnije i sahranjeni.

Krležini susreti s Podravinom dovoljno su poznati. O njima je pisano mnogo, pa i sam Krleža nije o tome štedio dragocjene informacije. Bilo bi neumjesno sada i ovdje prepričavati poznato. Ne bih se želio povoditi za snobovskim piscima, koji su prigodom nedavne Krležine osamdesetogodišnjice ponovno otkrivali davno već otkrivenu i poznatu Ameriku ili su pronalazili ono čega ili nema

(Josip Fluksi: Vjetrenje žita. Snimio: V. Kostjuk)

ili nije ni bilo. Eto, tako je to. Ovo pak što ću ovdje reći i napisati ima s Krležom i njegovim koprivničkim izdavačem samo posrednu vezu, koja — smatram barem tako — možda ipak nije nezanimljiva. Počelo je, dakle ovako.

Godina 1923. U »Savremeniku«, mjesečniku Društva hrvatskih književnika u Zagrebu, u dvobroju za mjesec kolovoz i rujan (god. XVII, br. 8-9) bila je objavljena moja noveleta »Peripetija Ivana Radeka«. Glavni urednik časopisa bio je Milan Begović, a urednički suradnik A. B. Šimić. Suradnici u tom broju bili su Miroslav Krleža, August Cesarec, Vladimir Nazor, Nikola Andrić, Petar Jurišić, Branislav Truhelka, Milutin Nehajev, Božo Lovrić, Josip Kulundžić, Dobriša Cesarić, Rudolf Maixner, Dragan Bubić, Dragan Težak, Stanislav Šimić. Po godinama života od mene su bili mlađi Cesarić, Težak i S. Šimić. Za mene, tada još mlada i — kako se govorilo — nadobudna studenta filozofije, taj »prodor« u najugledniji književni časopis Zagreba značio je snažan poticaj da se intenzivnije posvetim beletristici, u čemu me još pismeno poticao neosporni majstor hrvatskog književnog pera Milan Begović (o čemu imadem sačuvana Begovićeva pisma).

Već sam otprije publicistički surađivao i prijateljevao s Vinkom Vošickim i kad je on zapazio moju novelu u »Savremeniku«, opravdano je pretpostavio da se osobno poznajem s urednikom Begovićem te me zamolio da posređujem oko eventualnog Begovićeve posjeta Koprivnici i njegova (Begovićeve) preuzimanja Vošickijeve »Svjetske biblioteke«. Uprkos jugoslavenskoj nacionalnoj aktivnosti, Vošickome su bila poznata neka moja »lijeva skretanja«, dobro je znao za moju suradnju i ponajbolje osobne odnose s tada već organiziranim marksistom Otokarom Keršovanim (početkom 1923. bio sam glavni urednik, a Keršovani stalni uvodničar koprivničkog »Podravske glasila«), u mojoj noveli nalazio je stanovitu ljevičarsku potku i sve ga je to ohrabrilu da se malčice raskravi te mi otkrije neke osnove o budućoj svojoj izdavačkoj djelatnosti.

Pri tome je veoma diskretno spominjao Krležu i Cesarca.

Možda, naglašavam i ponavljam, možda je tada Vošicki spominjao Krležu i zbog toga jer je znao moje simpatije prema stvaralaštvu toga književnika, a bilo mu je poznato još da sam već kao maturant koprivničke gimnazije, na poticaj profesora Ive Klučke, na školskome satu hrvatskog jezika i književnosti održao zapažen referat o Miroslavu Krleži. Bilo kako mu drago, moji tadašnji večernji razgovori s Vošickim u Schwar-zovoj restauraciji »Car« nisu bili besadržajni ni nesvrshodni.

Plodonosan je bio i moj podugačak razgovor s Milanom Begovićem u starom salonu društvenih prostorija Društva hrvatskih književnika u Gundulićevoj ulici. Nisam zaboravio Vošickijeve napomene, savjete, želje i osnove. U razgovoru je opet oprezno i diskretno bio spomenut Krleža. Razgovor s Begovićem bio je dovršen veoma srdačno, rekao bih — gotovo prijateljski. Mjesec dana kasnije bila je već ugovorno perfektuirana izdavačka suradnja Begović — Vošicki. U jesen 1923. Milan Begović preuzeo je u Koprivnici uredništvo Vošickijeve »Svjetske biblioteke«. Time su bila otvorena vrata ostaloj značajnoj književnoj izdavačkoj djelatnosti u Koprivnici.

Osobni odnosi Begović — Krleža bili su tada veoma dobri. Upravo prisni. Pojednosti o njima, ukoliko bi o tome uopće bilo umjesno govoriti, zaista su ovdje i sada sporedne. Pa kad su se već jednom rastvorila vrata Vošickijeve tiskare, kad se već ranije po Vošickijevoj knjižari vrzmao August Cesarec, kad se u Koprivnici obreo kao urednik i Milan Begović, tada nije ni čudno ni neobično da je u Vošickijevu izdavačku kuću iste godine kad i Begović (1923) zakoračio i autor Pana, Triju simfonija, Hrvatske rapsodije, Hrvatskoga boga Marsa i ostalih eminentnih već tada mnogo čitanih djela hrvatske književnosti.

Radilo se ubrzano. Već u jesen 1923. Vošicki (prvi u Hrvatskoj i Jugoslaviji!) najavljuje izdavanje »prve kolekcije Krležinih S a b r a n i h d j e l a u osam

knjiga« (vidi: Enciklopedija Jugoslavije, svezak 5, strana 425; Zagreb 1962). Znamo, Vošickijeva se osnova i kolekcija u cijelosti nije ostvarila. U Koprivnici su bile tiskane samo dvije knjige: Novele (1923) i drama Vučjak (1924). Godina 1923—1924. U Koprivnici (tiskara Vošicki) izlazi i Krležina »Književna republika«, koja je (što je mnogo puta već isticano i napisano) »izvršila snažan utjecaj na tadašnju mladu generaciju« (Matko Rojnić: Enciklopedija Jugoslavije, svezak 2, strana 539; Zagreb 1956). Tako je, dakle, počela i tako se završila izdavačka veza Koprivnica — Zagreb. I nije teško tu naći logičnu vezu i razmotiti vezivu nit svojevrstnog lančanog razgovornog posredništva na toj devedesetkilometarskoj prostornoj liniji Koprivnica — Zagreb — Koprivnica. Od prvih i potrebnih razgovora Vošicki — Blašković u koprivničkom svratištu »Car« preko informativno-posredničkog razgovora Begović — Blašković u nafta-

linskim prostorijama Društva hrvatskih književnika u Zagrebu i manje-više poslovnih izdavačkih susreta Begović — Vošicki do esencijalnih književničkih razgovora te izdavačkih osnova Krleža — Begović sa završnicom u koprivničkoj tiskari Vinka Vošickoga i objavljivanja u Koprivnici Krležinih Novela, Vučjaka i Književne republike te Cesarčeve Kraljevine i Zlatnog mladića. Moj početni posrednički udjel u svemu tome ne treba ni u kom slučaju ni preuveličavati ni precjenjivati. On je doista postojao, a meni je ostalo moje osobno zadovoljstvo da sam u jednome važnom trenutku i u osobitim društvenim uvjetima unekoliko ipak pripomogao i prijatelju Vošickome i mome nekad zavičajnome gradu Koprivnici, da je svekolika naša lijepo zvana kulturna javnost ipak počela jednoga dana s više pozornosti i poštovanja ocjenjivati značaj i značenje stare podravske metropole u kulturnoj povijesti Hrvatske.

(Ilustracija J. Turković)